Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

1/10

Mereline kontekst

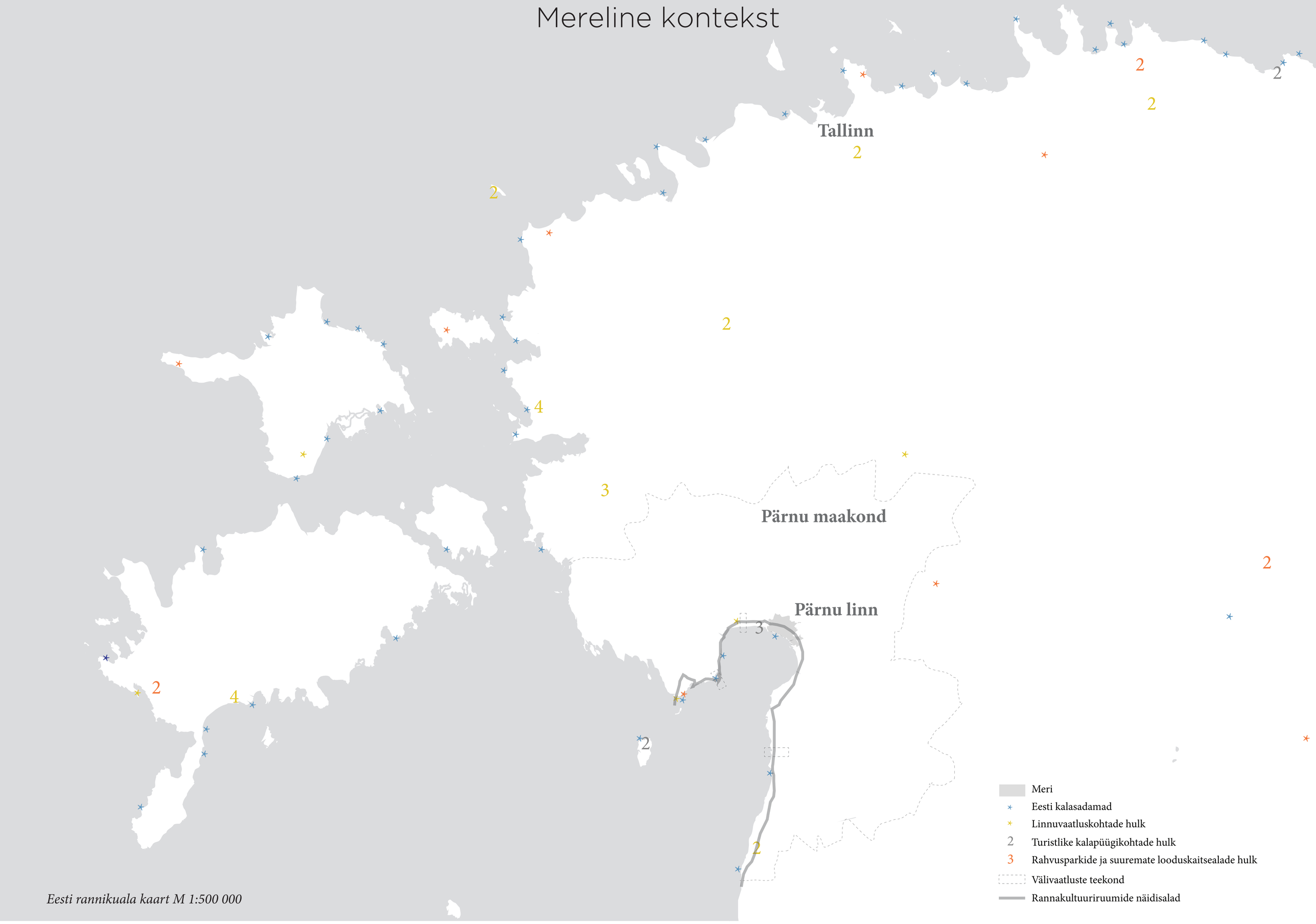

Eesti rannikuala kaart M 1:500 000

Üleeuroopaline skaala | *Rahvusvaheline skaala* | *Riiklik skaala* | *Regionaalne skaala* | *Kogukondlik skaala* | *Rannaäärne skaala*

Lindude rannikuränne globaalse ökosüsteemi elujõulisuse indikaator

Üle 2/3 maakera pinnast on kaetud veega - seega mõjutab maailmameri enamikke protsesse Maal. Globaalse tähtsusega rannikuprotsessidest on magistritöö üheks lähtepunktiks Eesti asukoht lindude Ida-Atlandi rändeteel. Iga aasta kevadel ja sügisel toimuvad linnupopulatsiooni seired annavad informatsiooni võimalikest globaalsetest muutustest.

Läänemere veeteed Läänemere regiooni oluline majanduslik mõjutegur

Läänemeri on seda ümbritsevatele riikidele oluline majanduliku tulu allikas. Läänemeres on Balti- ja Põhjariikide ning Venemaa transiitteed kaubavahetuseks muu maailmaga. Samuti püüavad Läänemere rannikuriikide kalurid välja osa sealsest kalavarust. Majanduslike hüvede säilimiseks on tähtis käsitleda merelisi maastike osana suuremast ökosüsteemist.

Eesti rannajoon ~ 3500 km looduslikku ressurssi

Mereriigis Eestis peaks siinset rannajoont, üle 3500 km pikka tugevat ruumilist elementi, enam käsitlema kui looduslikku ja ka ruumilist ressurssi. Kui majanduslike hüvede säilimiseks on tähtis käsitleda merelisi maastike osana suuremast ökosüsteemist, siis samuti on rannaalasid vaja käsitleda ühtse tervikliku kultuuriruumina. Neid eesmärke üritatakse saavutada 2016. a alustatud üle-eestilise mereplaneeringut koostamise kaudu. Magistritöö eesmärk on oluliselt kitsam - kaardistada ja aktiveerida traditsioonilisi rannaruume, mis aitaksid kaasa rannakultuuri olemuslikule kestlikkusele. Töö vaatleb rannakultuuriruume ühtse tervikuna globaalsel ja rohujuure tasandil fokusseerides rannakogukonna tasandile.

Pärnumaa keskus Pärnu ja ääremaalised rannaalad

Magistritööle eelnesid välivaatlused 150 kilomeetril harilikust Eesti rannajoonest, mis leidsid aset Liivi lahe rannaaladel. Välivaatlused võimaldasid tugevama kontekstitundlikk use väljaarendamist. Tajutav oli ääremaastumine suurel osal rannikust. Elu koondub halduskeskusesse Pärnusse ja äremaalisemad rannaalad jäävad uusi ideid ootama.

Kaluriküla traditsioonilise rannakultuuri ilmnemispaik

Ääremaaliseid rannaalasid aktiveerivat ideestikku on magistritöös välja arendatud kohaliku rannakogukonna elu- ja tööprotsesside vajadustest tulenevalt. Kohalike tegevused omakorda on tugevas seoses rannikualadel ilmnevate looduslike, kultuuriliste, majanduslike ja sotsiaalsete kihistustega, mille avamise kaudu on lahendatud ääremaaliste rannaalade probleeme.

Maamärgilisus

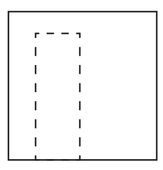

Lindude rändel toimib rannik maamärgilise elemendina

Uued rannakultuuriruumid on ilmnevateks maamärgilisteks elementideks rannikul liikuvatele inimestele

Meremaastiku kohalolu

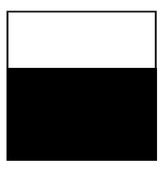

Mõjus merehorisont võimaldab kiiret ruumilist positsioneerimist

Tugev horisontaalne meremaastike liigendatud annab ka läbiva ruumilise üldidee uutele rannakultuuriruumidele

Rannamaastike ilme

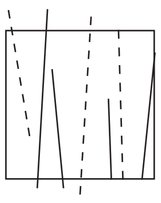

Looduslikud mustrid tekitavad vertikaalse peenhäälestuse

Mere horisontaalne silmapiir taustaks jagunevad mikroskaalas maastikuelemendid rannikul püstisteks ja tihedateks

Rannakultuuriruumide majanduslik olulisus

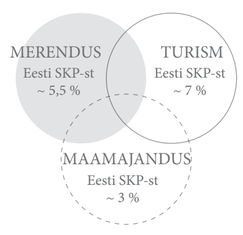

Rannakultuuriruumide on arvestatav osa Eesti majandusest - ligikaudu 10-15% Eesti sisemajanduse kogutoodangust on seotud rannaaladega

Rannakultuuri eelduslikud jõujooned

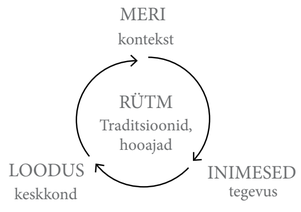

Rannaaladel kui ääremaalistes paikades elavate inimeste tegevus on asustushõreduse ja looduslike kihistuse rohkuse tõttu tugevas seoses looduslike protsessidega.

Hooajalisuse vähendamine

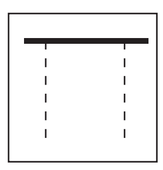

Kaitse ilmastikutingimuste eest

Uute rannakultuuriruumide üks põhieesmärke ääremaalistel aladel on kaetud tegevuste võimaldamine

Kogukondlik kaasatus

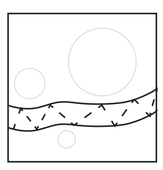

Osalemine traditsioonilistest rannategevustes

Rannakultuuriruumid ilmnevad rannikualadele iseloomulike tegevuste juures - kalapüük, paadiehitus, linnuvaatlus

Ülevaade / kontroll

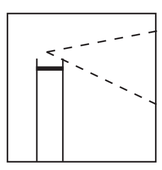

Tasase pinna tõttu on vaateväli avar

Ülevaatlikust võimendavad rannikul hajusalt paiknevad vertikaalselt tõstetud vaateplatvormid

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver,-I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

2/10

Pärnumaa kultuurilisi ja looduslikke kihistusi

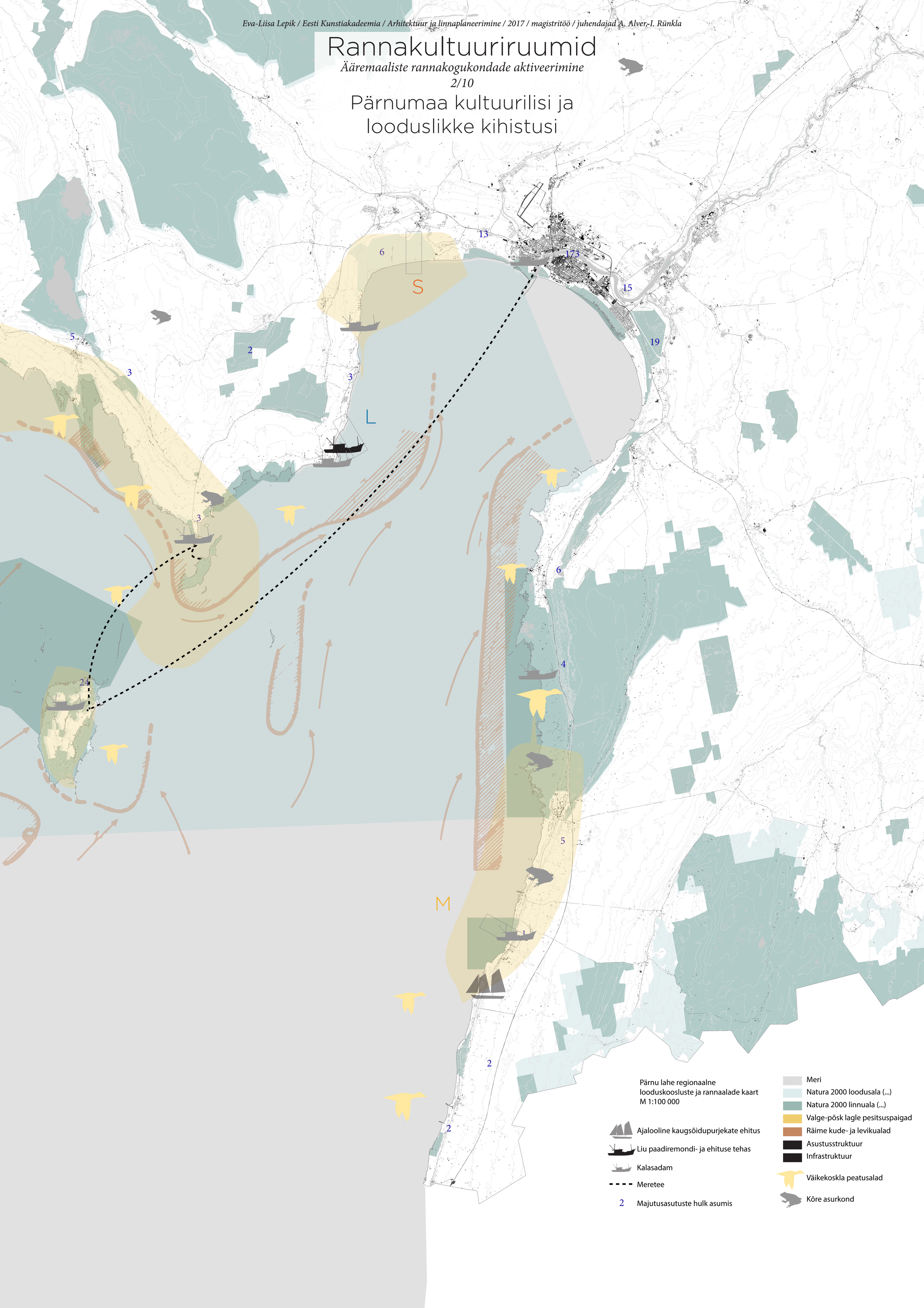

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

3/10

Rannikumaastikud

Audru polder

S skaalas rannikuline sekkumine

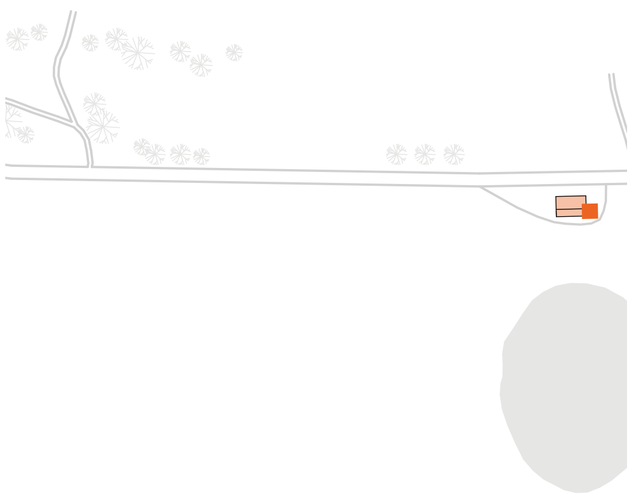

Kabli linnujaam

M skaalas rannikuline sekkumine

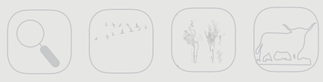

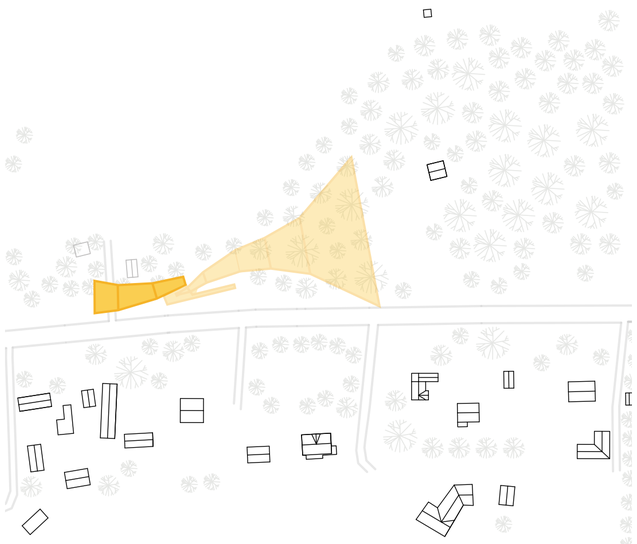

Liu kaluriküla

L skaalas rannikuline sekkumine

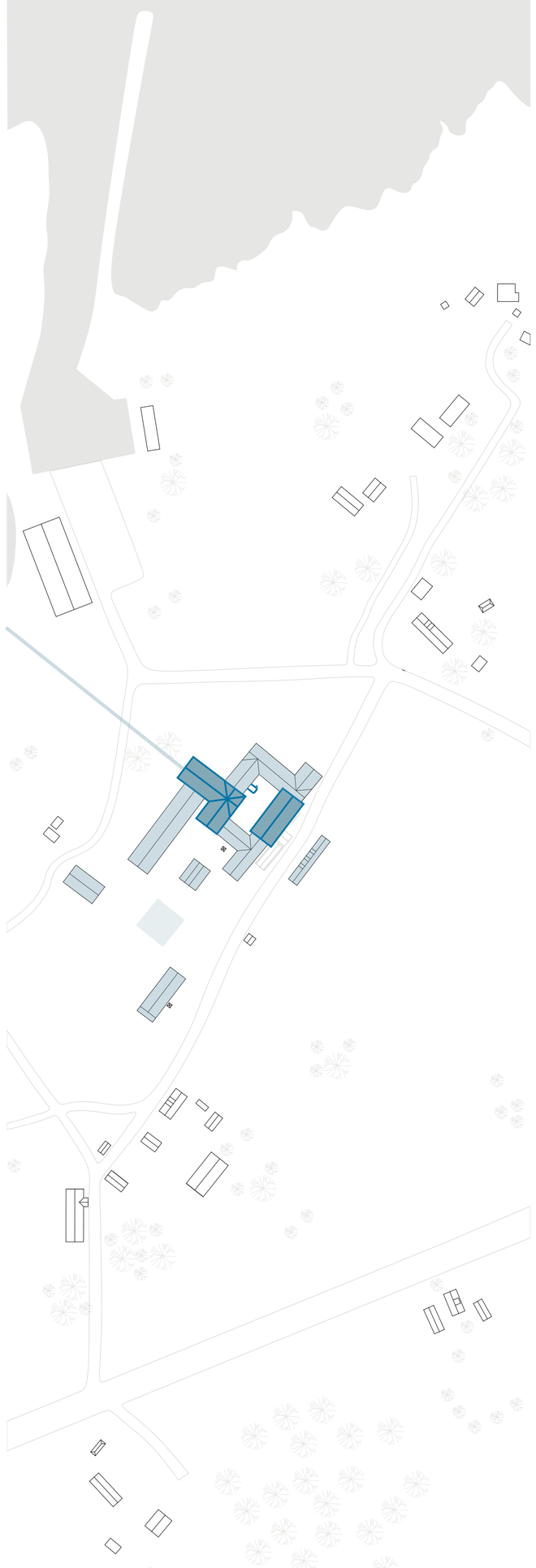

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

4/10

Pärnumaa kultuurilisi ja looduslikke kihistusi

Rannikuliste tegevuste hooajad aastas

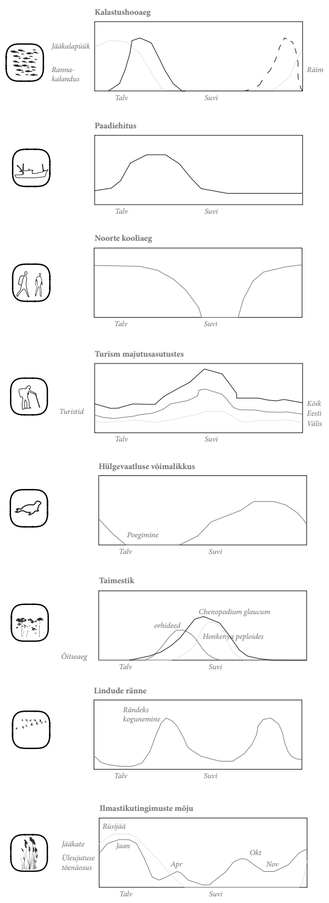

Kohalik ettevõtlus

Osalusturism

Ecotourism,
Camping tourism,
Low-density
cultural tourism

Turism

Vaatlusturism

Looduskeskkond

Teadustegevus

Uurimustöö

Rannikulistele kultuurmaastikele iseloomulikud kihistused

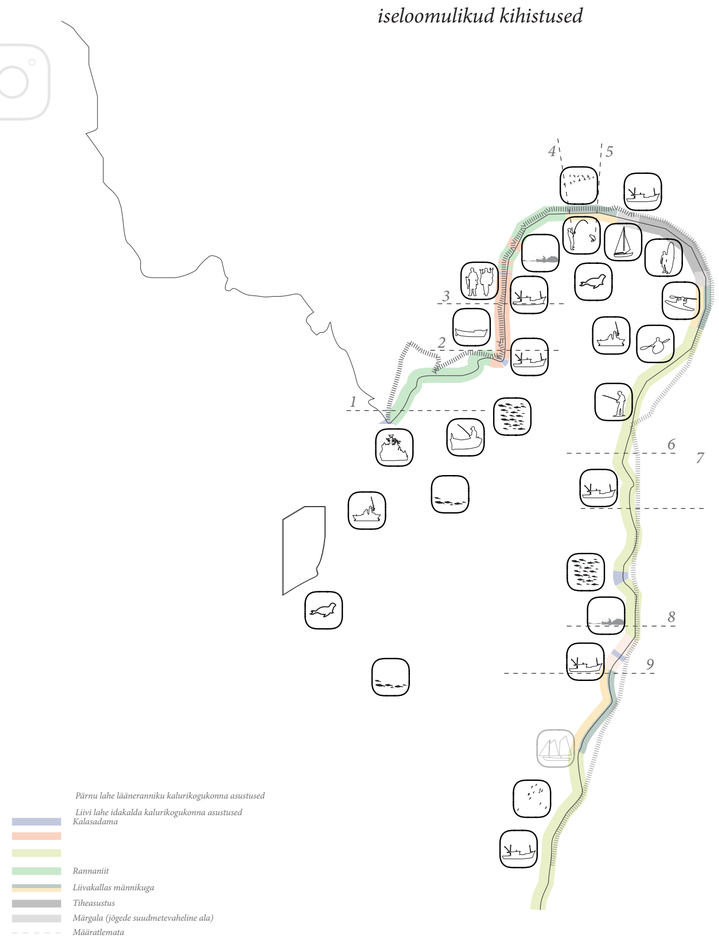

Kes kasutavad rannakultuuriruume?

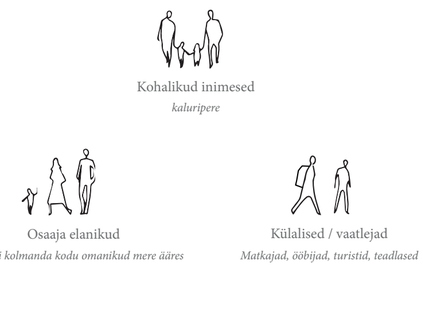

Aastaring rannamaastikel

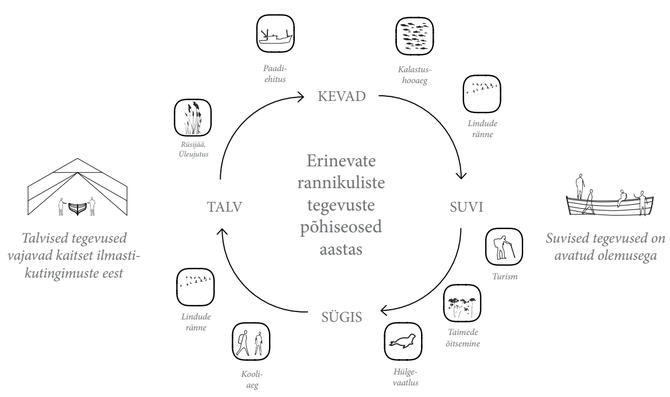

Pärnumaa rannamaastike topograafia

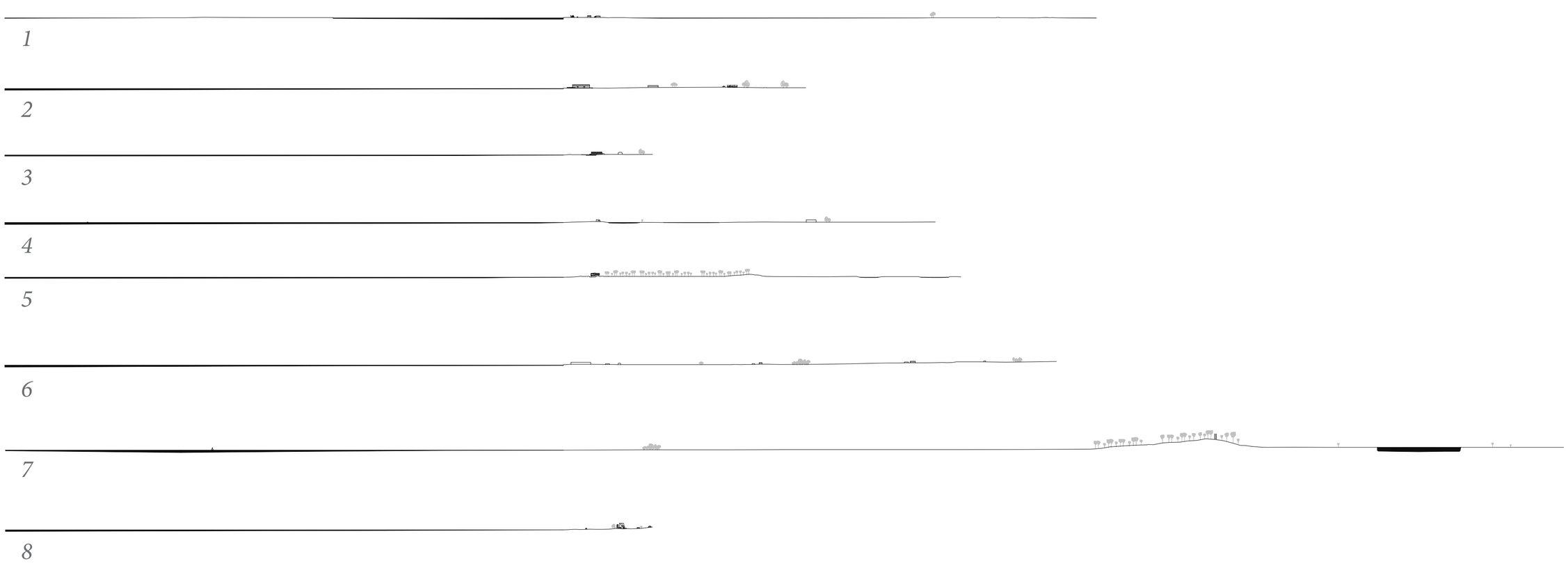

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

5/10

Audru polder

Audru polder on Eesti esimene polder, mis rajati 1938. aastal sagedaste üleujutuste vastu. Mitmete ruutkilomeetrite suurune ala on paljude linnuliikide pesitsus- ja läbirändeaegne puhkepaik. Arhitekti ülesandeks poldripõllul on tühjuse tagasi andmine avalikkusele. Selleks on kasutatud minimaalseid vahendeid ja olemasolevaid struktuure, mis aitavad alustada uue lisanduva kihistuse või kihistuste tekkimisele eideetilise maastikuna käsitletavas rannakultuuriruumis.

Poldri pumbajaam | asendiplaan | M 1:200

Valgerand

Lindi küla

Võrgukuur

Ornitloogide töötuba

Kino

Teater

Poldri pumbajaama vahekasutused | plaanilahendused | M 1:400

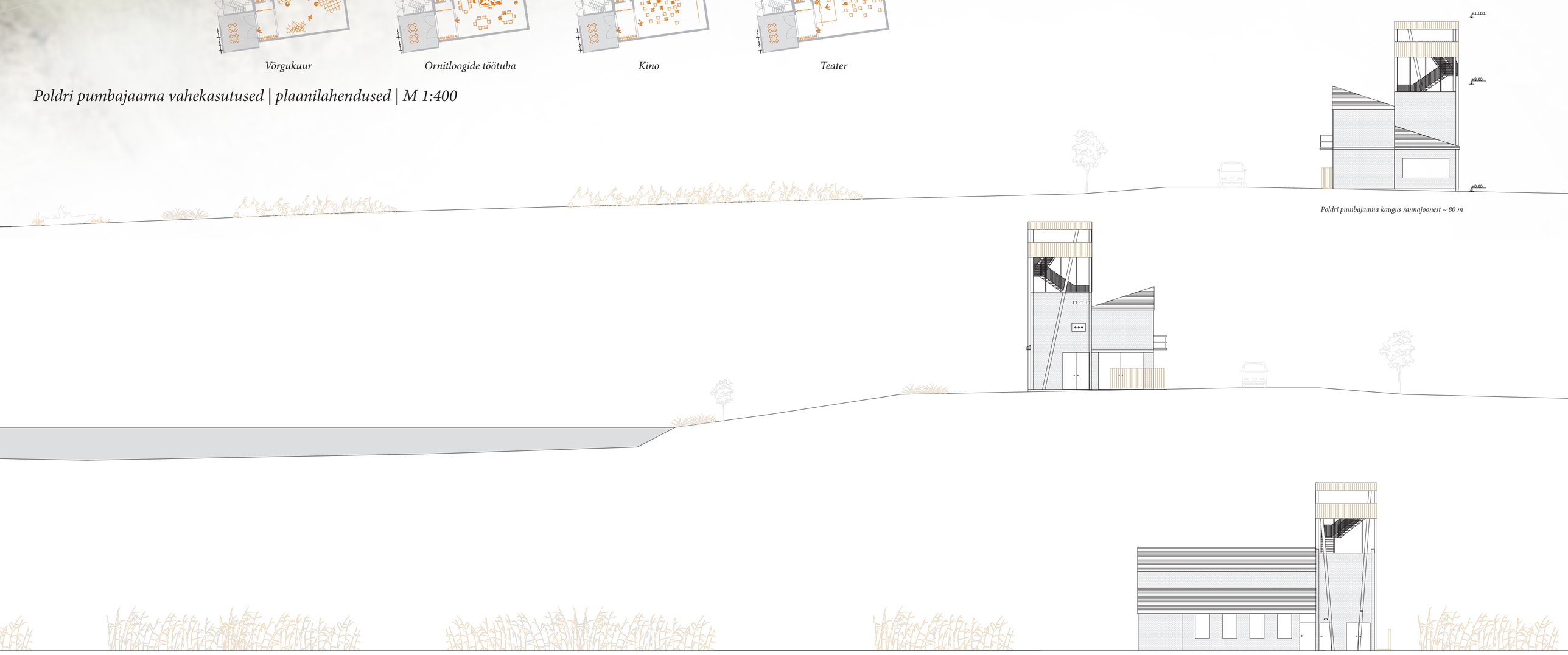

Poldri pumbajaama kaugus rannajoonest ~ 80 m

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

6/10

Kabli linnujaam

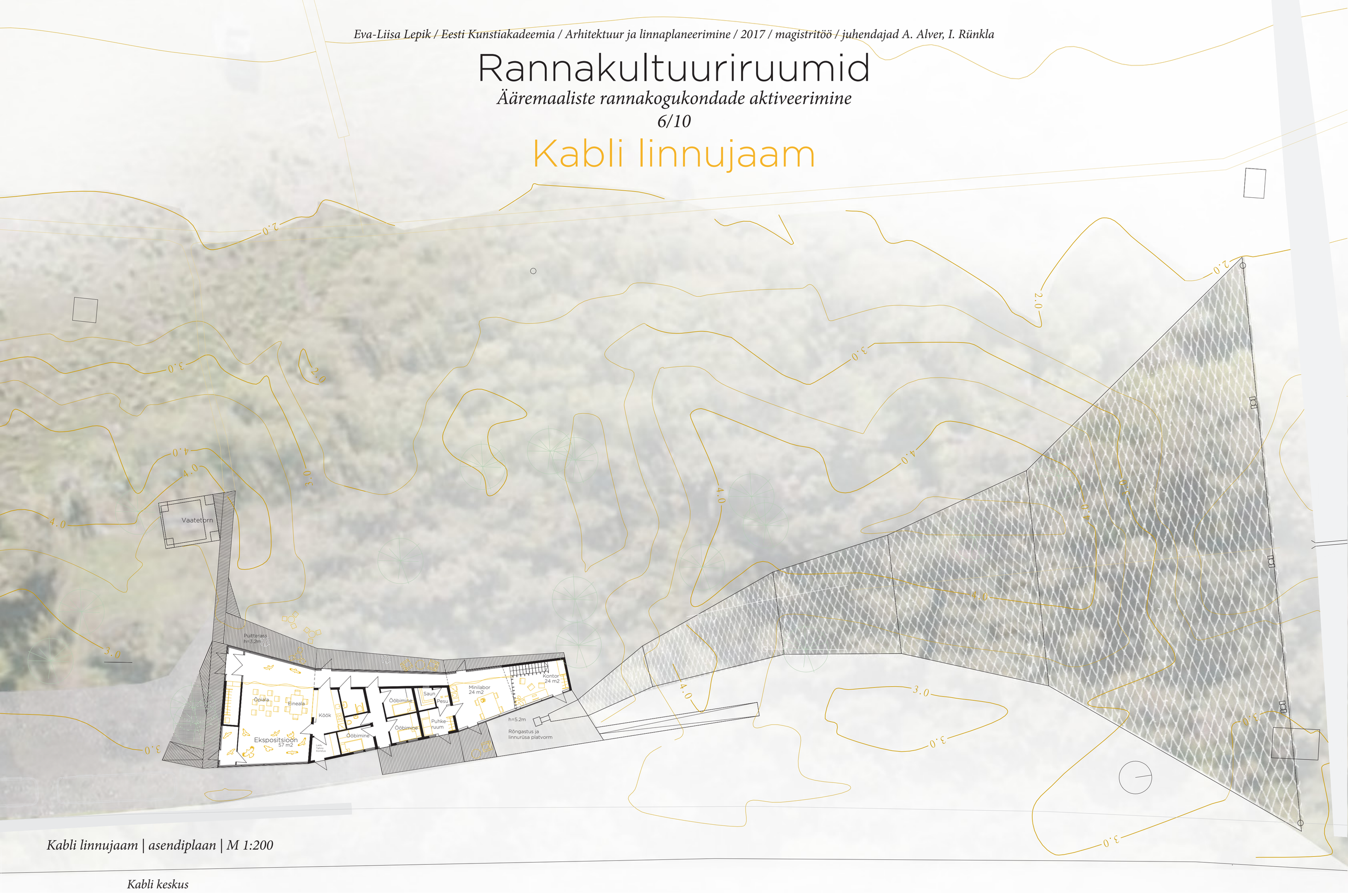

Kabli linnujaam | asendiplaan | M 1:200

Kabli keskus ← → *Häädemeeste*

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

7/10

Kabli linnujaam

Ümbruskonna inimesed, kes on Kabli linnujaama tegevusega aktiivselt seotud, vajavad kohapeal pigem lindude vaatluse ja rõngastamisega seotud ruumilahendusi: vaatetorn (vaateulatusega ca 5 km), vaateplatvorm (merevaatlusteks), linnurüsa ja varjualune märkmete tegemiseks. Kaugemalt kohaletulnutele muutub aga olulisemaks ka teenindav taristu. Praegu kuulub linnujaamale suvitusmaja meenutav rõngastusmajake, mis võimaldab toidu valmistamist, majutust ja sanitaarvõimalusi väga kitsastes oludes neljale inimesele. Õppetunnid viiakse huvilistele läbi vabas õhus ja ilmastikutingimustele avatult. Kuigi Kabli linnujaama ei tarvitse koha looduslikku konteksti ja linnuvaatluse iseloomu arvestades suurtele massidele kohandada, on magistritöö raames välja töötatud uus mõistlik ruumilahendus huviliste hulka ja vajadusi arvestades. Samas tuleks arvestada juba olemasolevat Pärnu linna ja maakonna majutus- ja toitlustusasutuste rannikualadel paiknevat võrgustikku.

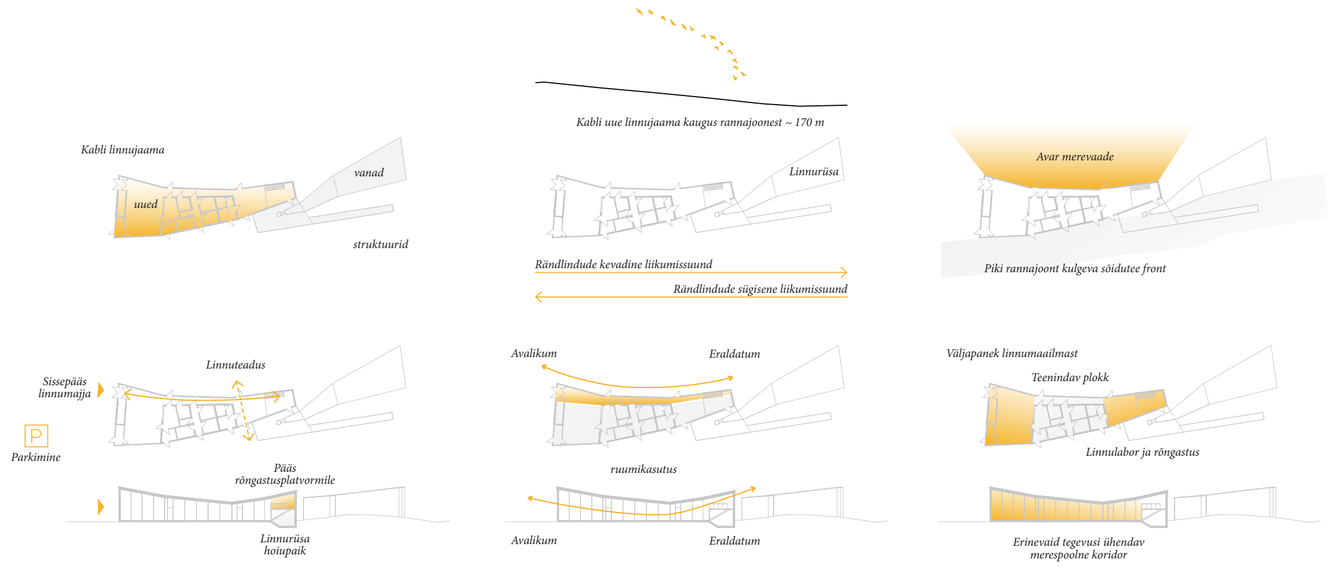

Kabli linnujaam | lõige ja vaade mere poole | M 1:200

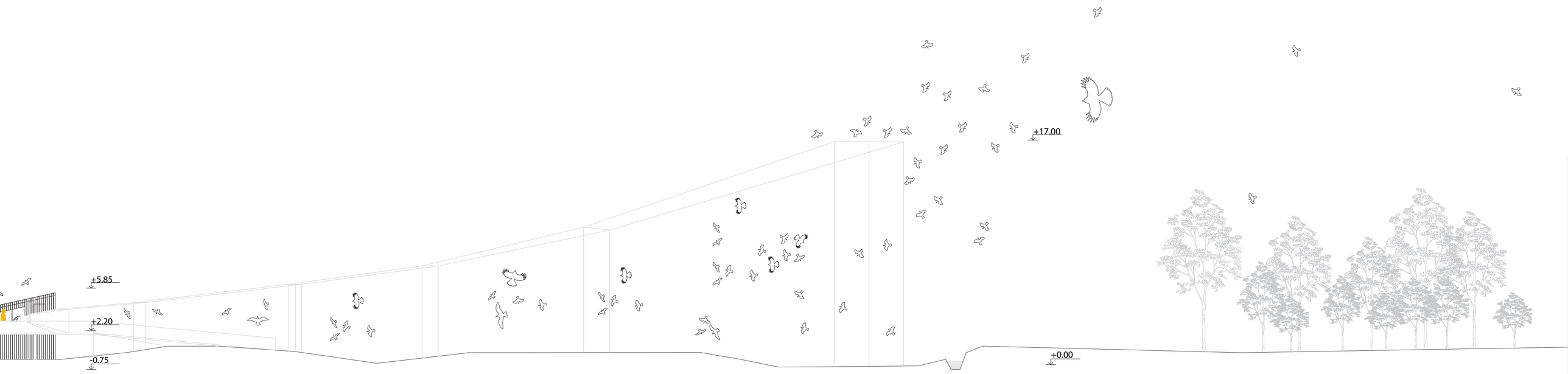

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

8/10

Liu paaditehas

Vaatepilt Liu avatud paaditöökoja katuse all

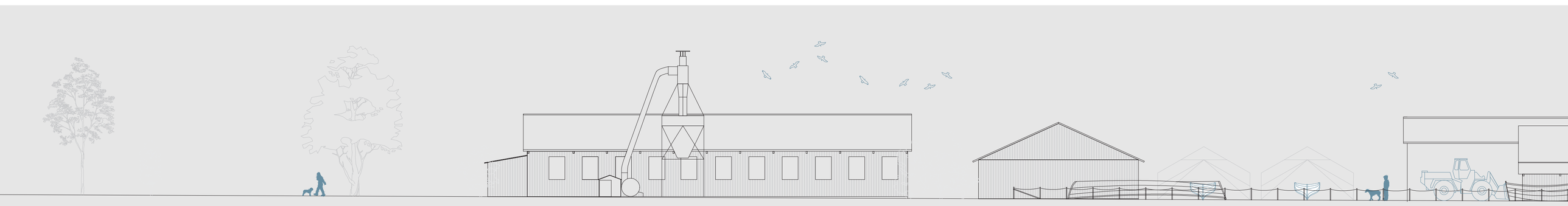

Liu küla on üks tüüpiline kalasadamaga Liivi lahe rannikuala kaluriküla. Peale kalasadama asub Lius logistikakeskus kala esmavastuvõtu ja -jahutusega. Samuti asub Lius paadiremondi ja -ehituse töökoda.
Poleks Lius veneaegset kalavastuvõtu kohta, poleks seal enam ehk midagi. Ettevõtte Liu Paat majandustegevus on aina kasinamaks muutumas, kuna napib nii algkapitali kui ka töökäsi. Liul pole enam tööd ja inimesed reisivad töökoha pärast edasi-tagasi naaberomavalitsustesse Pärnusse, Aresse. Tegelikult toimub pendelränne ka kaugemale – Tallinnasse, välismaale.
Järgnev projektsekkumine avab võimalusi, kuidas kahaneva rahvastikuga praegu hääbuvat kalurküla elavdada.

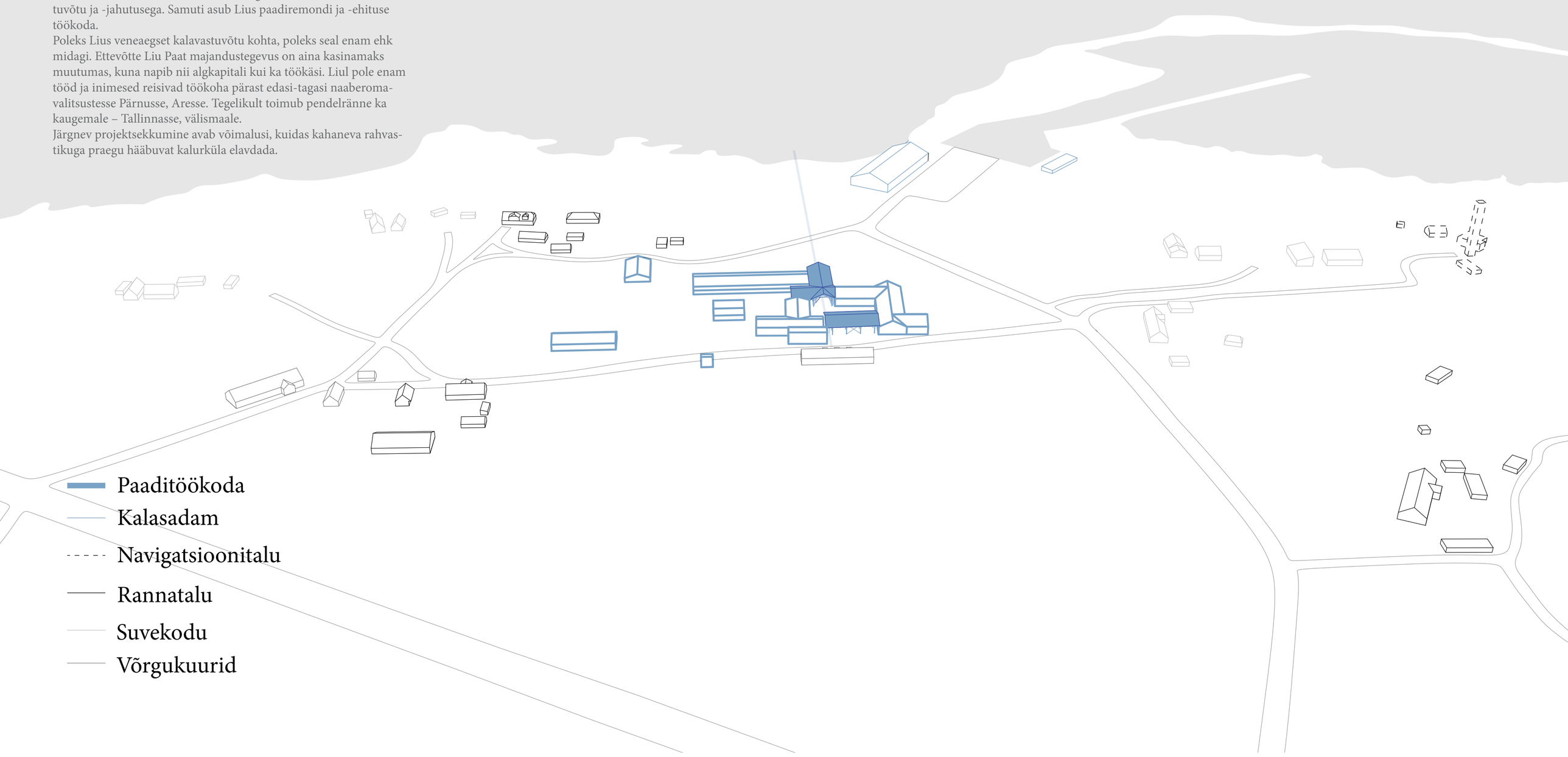

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

9/10

Liu kaluriküla

Käesolev magistritöö pakub lokaalse ettevõtlus elavdamise võimalusi hääbuvatele rannakogukondadele. Kahaneva elanikkonnaga Liu küla näitel on rannikuäärset tegevust võimalik aktiveerida lokaalse tootmise arendamise kaudu. Avades sealse paadiehituse ja remondi töökoja kohalikele noortele ja rannikuala külastajatele, tekivad paremad eeldused kestlikuks ettevõtluseks ja selle järelkasvuks. Selleks on välja pakutud kohalikku konteksti arvestav arhitektuurne lahendus, mille kaudu kalapaatide ja väikelaevade remondi ning plastist sõude- ja mootorpaatide ehituse töökoda avatakse huvilistele. Visioon näeb ette paaditöökoja avamist aastaringselt võimaldades nii puutööringe, paadiehituse töötubasid kui ka paadimeistri poolt läbiviidavaid ringkäike.

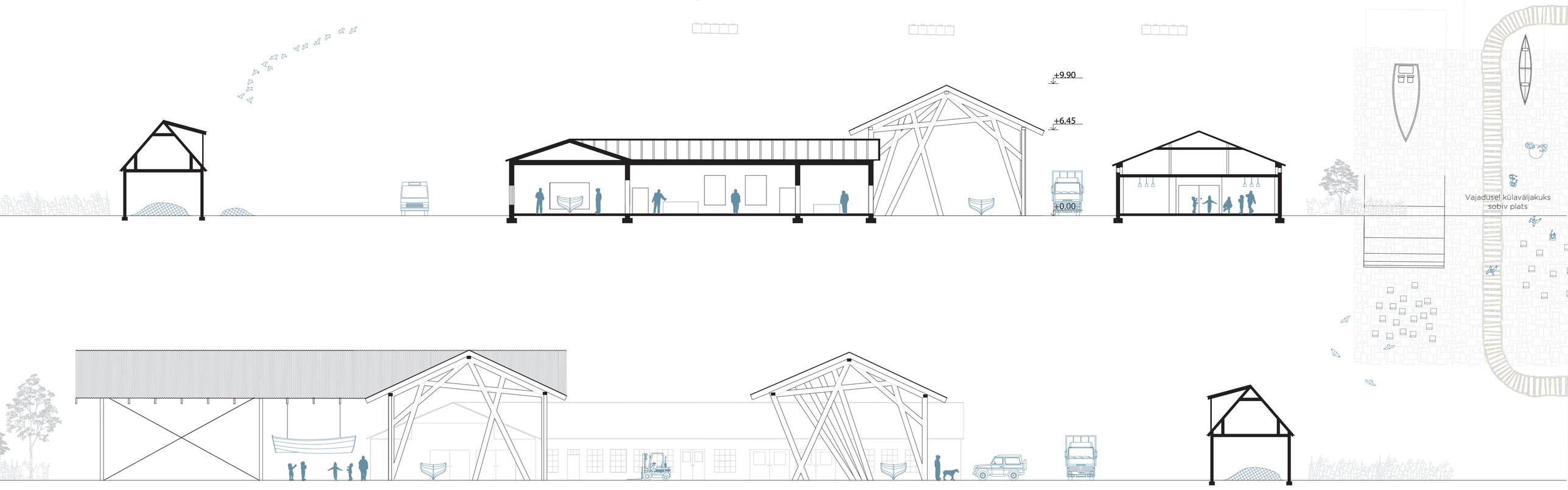

Liu avatud paadittöökoja lõiked M 1:200

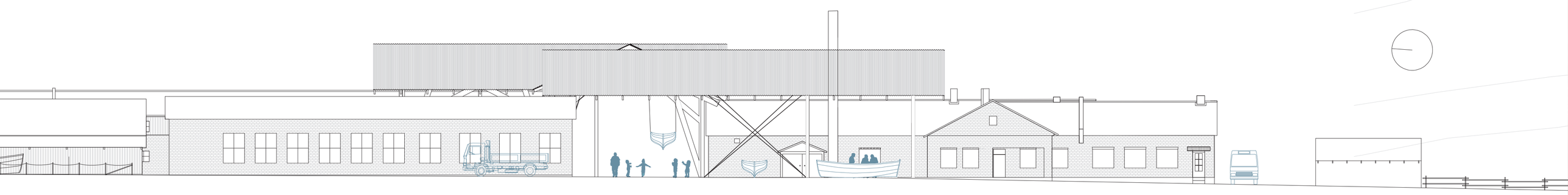

Eva-Liisa Lepik / Eesti Kunstiakadeemia / Arhitektuur ja linnaplaneerimine / 2017 / magistritöö / juhendajad A. Alver, I. Rünkla

Rannakultuuriruumid

Ääremaaliste rannakogukondade aktiveerimine

10/10

Liu paaditehas